

Emlékezés Jürgen Basedow-ra (1949-2023), a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagjára

Remembering Jürgen Basedow (1949-2023), Honorary Member of the Hungarian Academy of Sciences

A nemzetközi magán- és eljárásjogot, az európai magánjogot, a biztosítási, a tengeri kereskedelmi jogot, a versenyjogot és a nemzetközi gazdasági jogot is átfogó rendkívül széles, érdeklődési és tevékenységi körrel rendelkező, világviszonylatban kiemelkedő elismertségnek örvendő Jürgen Basedow professzort a Magyar Tudományos Akadémia 2007. május 7-8-án tartott közgyűlésén választotta tiszteleti tagjának.

Jürgen Basedow 1949. szeptember 29-én született Hamburgban egy kereskedőcsalád gyermekeként. A Hamburgi Egyetemen, illetve Genfben és Paviában tanult. Hamburgban teljesítette az első (1974) és második államvizsgáit (1979). 1977-ben vendégkutató volt a hágai Asser Intézetben, majd Kutatási asszisztensként dolgozott a párizsi Panthéon Assas (Paris II) Egyetem intézetében, az Institut de droit comparé-ban (1977-1978). 1979-ben a Hamburgi Egyetemen szerzett doktori fokozatot. A külföldi határozatok elismerésével foglalkozó doktori értekezéseért megkapta a Max Planck Társaság Otto Hahn medálját. 1981-ben LL.M. fokozatot szerzett a Harvard Egyetemen. 1979-1986 között a hamburgi Max Planck Intézetben volt kutató. 1986-ban a Hamburgi Egyetemen habilitált fuvarozási szerződéseket tárgyaló munkájával, amellyel kiérdemelte a Hamburgische Wissenschaftliche Stiftung Kurt Hartwig Siemers-díját.

1987-1995 között az Augsburgi Egyetemen volt professzor, 1993 és 1994 között a jogi kar dékáni tisztségét is betöltötte. 1995-1997 között Berlinben oktatott, a Freie Universität professzoraként. 1997-től a hamburgi összehasonlító és nemzetközi magánjogi Max Planck Intézet igazgatója, valamint a Hamburgi Egyetem professzora volt.

Gyakori vendégelőadó volt számos egyetemen. Kiemelendő, hogy a Hágai Nemzetközi Jogi Akadémián kétszer adott elő, először 1997-ben a versenyjogi szabályok nemzetközi érvényesülését vizsgálta a területi szuverenitás és a globalizáció szempontjából (*Souveraineté territoriale et globalisation des marchés : le domaine d'application des lois contre les restrictions de la concurrence*), majd 2012-ben ő tartotta az Akadémia fő nemzetközi magánjogi kurzusát, amelyben Karl Popper nyitott társadalmakra vonatkozó elméletét alkalmazta a nemzetközi magánjogra és a nemzetközi gazdasági jogra (*The Law of Open Societies – Private Ordering and Public Regulation of International Relations*).

Szerkesztői munkájával jelentős mértékben járult hozzá több enciklopédikus mű megszületéséhez, így a *Handwörterbuch des Europäischen Privatrechts* és a *Max Planck Encyclopedia of European Private Law* megjelenéséhez. Szerkesztője volt továbbá a nemzetközi magánjog egészét lefedni kívánó *Encyclopedia of Private International Law* című négykötetes munkának. Ezért a munkájáért szerkesztőtársaival együtt 2018-ban megkapta az *American Society of International Law* elismerését (*Certificate of Merit for high technical craftsmanship and utility to practicing lawyers and scholars*). Utolsó monográfiája „*EU Private Law – Anatomy of a Growing Legal Order*” címmel nagyívű áttekintést nyújt az európai anyagi és nemzetközi magánjog egészéről.

Számos egyetem választotta honoris causa doktorává, így a Stockholmi Egyetem (2002), a lüneburgi Leuphana Egyetem (2012), az Ivane Javakhishvili Tbiliszi Állami Egyetem (2012), a fukuokai Kyushu Egyetem (2013), a párizsi Panthéon Assas (Paris II) (2016), valamint a Valenciái Egyetem (2019). A Xi'an Jiaotong Egyetem (2008) pedig tiszteletbeli professzori címet adományozott számára. Az MTA mellett más akadémia, így például az Academia Europaea is tagjává választotta.

Számos szakmai és szakértői bizottság tagja, illetve vezetője volt. 1998-ban tagja lett a Nemzetközi Összehasonlító Jogi Akadémiának, majd 2006-tól 2014-ig az Akadémia főtitkári feladatait is ellátta. Tagja, majd elnöke (2006-2008) lett az International Academy of Commercial and Consumer Law-nak. A Deutsche Gesellschaft für Internationales Recht tanácsának tagja volt. 2011-től az Institut de Droit International tagja. Ugyancsak tagja volt az American Law Institute-nak, a Groupe européen de droit international privé (GEDIP) szakértői csoportnak, valamint a Deutscher Rat für Internationales Privatrecht-nek. Elnöke volt továbbá a Max Planck Társaság bölcsészeti- és társadalomtudományi szekciójának 2002 és 2014 között.

Elméleti munkássága mellett számos német kormányzati és uniós tanácsadói bizottság munkájában vett részt. Így, egyebek mellett, tagja volt a német deregulációs bizottságnak, amely javaslataival különböző gazdasági ágazatokban kívánta a versenyt előmozdítani, valamint a versenyjog és versenypolitika területén a német kormányt segítő, tanácsadó funkcióval bíró Monopolkommissionnak (utóbbi testület elnöki tisztségét is betöltötte 2004 és 2008 között). Tagja volt az Európai Bizottság európai biztosítási szerződési jogi szakértői csoportjának, amelynek jelentése 2014-ben jelent meg. Ezek a gyakorlati tapasztalatok aztán több monográfiáján és tanulmányán keresztül a jogtudomány számára is hasznosultak.

Szerkesztőbizottsági tagja volt olyan vezető német folyóiratoknak, mint a Zeitschrift für Europäisches Privatrecht (amelynek egyik alapítója is volt), a Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht vagy az Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht.

Jürgen Basedow elismerte és támogatta a magyar jogtudományt, illetve annak képviselőit. Többször látogatott Magyarországra, így részt vett például a 2015. április 24–25-én a vezető német magánjogi folyóirat, a Zeitschrift für europäisches Privatrecht (ZEuP) - annak egyik szerkesztőjeként – Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán tartott kongresszusán. Ismét Budapestre készült látogatni az Magyar Tudományos Akadémián 2023 májusában tartott konferenciára, részvételét azonban váratlan halála megakadályozta. Jürgen Basedow 2023. április 6-án hunyt el.

Jürgen Basedow főbb munkái

Die Anerkennung von Auslandsscheidungen – Rechtsgeschichte, Rechtsvergleichung, Rechtspolitik. Metzner, Frankfurt am Main, 1980; Der Transportvertrag – Studien zur Privatrechtsangleichung auf regulierten Märkten. Mohr Siebeck, Tübingen, 1987; Weltkartellrecht – Ausgangslage und Ziele, Methoden und Grenzen der internationalen Vereinheitlichung des Rechts der Wettbewerbsbeschränkungen. Mohr Siebeck, Tübingen, 1998; Mehr Freiheit wagen – Über Deregulierung und Wettbewerb. Mohr Siebeck, Tübingen, 2002; The Law of Open Societies: Private Ordering and Public Regulation of International Relations. General Course on Private International Law (Recueil des Cours, Collected Courses

of the Hague Academy of International Law, 360). Martinus Nijhoff Publishers, Leiden/Boston, 2013; Jürgen Basedow, Giesela Rühl, Franco Ferrari, and Pedro de Miguel Asensio (szerk): Encyclopedia of Private International Law. Edward Elgar, Cheltenham, 2017; EU Private Law – Anatomy of a Growing Legal Order. Intersentia, Cambridge/Antwerp/Chicago, 2021.

Felhasznált irodalom

Eva-Maria Kieninger és Ralph Michaels: Jürgen Basedow (29.9.1949-6.4.2023). *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht (RabelsZ)* 2023, 87. évfolyam, 2. szám, 229-235; Herbert Kronke: Jürgen Basedow (1949-2023). *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts (IPRax)* 2023, 43. évfolyam, 4. szám, 417-419; Vékás Lajos: In memoriam Jürgen Basedow (1949-2023). *ELTE Law Journal* 2023, 2. szám (megjelenés alatt).

Szabados Tamás
Habilitált egyetemi docens
Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE)
Állam- és Jogtudományi Kar
E-mail: szabados@ajk.elte.hu